

10. Биргер М.О., Ведьмина Е.А., Влодавец В.В. Справочник по микробиологическим и вирусологическим методам исследования. – М.: Изд-во "Медицина", 1978. – 220 с.

11. Використання електронної бібліотеки Еколайн, 1998. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.ecoline.ru>.

**УДК 581.526.42 (477.85)      Доц. В.Д. Солодкий, канд. біол. наук – Державне управління охорони навколишнього природного середовища в Чернівецькій області**

## **РОЗВИТОК СТАЛОГО ТУРИЗМУ У БУКОВИНСЬКИХ КАРПАТАХ**

Визначено рекреаційно-ресурсний потенціал Буковинських Карпат та Передкарпаття, що є основою розвитку сталого туризму в регіоні.

**Ключові слова:** Буковинські Карпати, сталий розвиток, туризм, рекреація, Карпатська конвенція.

*Assoc. prof. V.D. Solodkyi – State department of environmental protection in Chernivtsy region*

### **Sustainable development of tourism in Bukovinian Carpathians**

Recreational and reserve potentials of Bukovinian Carpathians and Pre-Carpathians that are the base of sustainable development of tourism in region are defined.

**Keywords:** Bukovinian Carpathians, stabilized development, tourism, recreation, Carpathian Convention.

Імплементація положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (далі – Карпатська конвенція) передбачає вжиття заходів щодо сприяння сталому туризму в Карпатах, що базується на унікальній природі, ландшафтах та культурній спадщині [7]. У Буковинських Карпатах та Передкарпатті, котрі мають значний туристсько-рекреаційний потенціал, це питання особливо актуальне. Розвиток екобезпечного туризму та рекреаційної діяльності є складовою проблеми оптимального використання природоохоронних територій [1, 3, 4]. Відпочинок є не лише органічною потребою кожної людини, але й важливою галуззю господарського комплексу, джерелом поповнення обласного та місцевих бюджетів. Основними проблемами розвитку туризму та рекреації за нинішніх умов є, передусім, економічні, пов'язані з пошуком інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури, а також законодавчі – вдосконалення юридично-правової бази [12]. У цьому плані важливим є природничий туризм, пов'язаний з перебуванням і відпочинком людини в природних умовах, і обмежується рекреаційною ємністю території.

Матеріали та методи досліджень. Нормування рекреаційного навантаження в Буковинських Карпатах здійснюють за чинними "Методичними рекомендаціями щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом" [6].

Величиною максимального рекреаційного навантаження природних комплексів та об'єктів враховано вільне відвідування їх рекреантами, тобто навантаження на природний комплекс чи об'єкт природно-заповідного фонду

під час вільного пересування по території, періодичні зупинки, огляд цікавих місць, заготівлю природних ресурсів відповідно до чинного законодавства тощо. Для визначення величини максимального рекреаційного навантаження під час видів рекреаційного використання території застосовано коефіцієнти: туризм – 0,25, масовий відпочинок – 0,60 [2, 6].

Визначення рекреаційного потенціалу, туристичної ємності природних угідь, здійснювали за загальноприйнятими методиками та чіткого окреслення територій, придатних для відпочинку. З потенційно придатних для рекреаційного використання територій вилучають площі заповідних зон національних природних парків, ландшафтних та лісових заказників, ботанічних пам'яток природи, більшості заповідних урочищ та стрімких схилів [9, 11].

Результати досліджень. На основі методичних матеріалів, аналізу літературних даних і матеріалів лісовпорядкування визначено площу угідь Буковинських Карпат та Передкарпаття, придатних для рекреаційного використання в розрізі територіальних районів (табл. 1). Залежно від природних умов, ландшафтів, біологічних особливостей деревних, чагарникових та трав'яних рослин, ступеня стійкості природних комплексів до рекреаційного навантаження з врахуванням ступеня розвитку екологічного туризму, його впливу на стан природних ресурсів визначено рекреаційно-ресурсний потенціал цього регіону (табл. 2). Розрахунки виконано з врахуванням середнього ступеня стійкості природних комплексів і другого ступеня рекреаційної дигресії.

**Табл. 1. Площа рекреаційних територій Буковинських Карпат та Передкарпаття, га**

| Назва району   | Загальна площа малозмінених угідь, га |              | Площа угідь придатних для рекреаційного використання, га |              |
|----------------|---------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------------|--------------|
|                | ліси                                  | луки         | ліси                                                     | луки         |
| Путильський    | 21938                                 | 15017        | 18031                                                    | 12225        |
| Вижницький     | 15750                                 | 6164         | 12332                                                    | 4622         |
| Сторожинецький | 9934                                  | 1722         | 7241                                                     | 1312         |
| Глибоцький     | 3576                                  | 1354         | 2116                                                     | 896          |
| Герцаївський   | 2911                                  | 1243         | 1420                                                     | 524          |
| <b>Разом</b>   | <b>54109</b>                          | <b>25480</b> | <b>41140</b>                                             | <b>19579</b> |

Як видно з табл. 1, реальна площа придатних для рекреаційного використання територій Буковинських Карпат та Передкарпаття – понад 60 тис. га, зокрема лісові ділянки займають 41 тис. га, луки – 20 тис. га. Найбільш привабливі для відпочинку лучно-лісові ландшафти перевалів Німчич і Шурдин Путильського району та Вижницького, Сторожинецького, Глибоцького і Герцаївського районів, долини Черемоша і Прута, де останніми роками спостерігається поживання у створенні малої інфраструктури. Територія регіону придатна для використання маршрутів активного спортивного туризму: пішохідних, водних, велосипедних, скелелазіння тощо [8, 10].

Збереження середовища, придатного для рекреаційної діяльності, поліпшення його естетичних якостей – важливе завдання як у науковому, так і екосоціальному плані. У цьому плані найважливішу роль відіграють ліси, адже вони є одним з найкращих об'єктів естетичного сприйняття, а сукупно з рельєфом і водоймами створюють різні за красою краєвиди і композиції [5].

У реальних умовах за дисперсного розосередження рекреантів, максимальна рекреаційна ємність угідь регіону становить 160064 осіб/день. Із врахуванням коефіцієнтів, які застосовані для різних видів рекреаційного використання території, ємність угідь для масового відпочинку (коеф. 0.6) становить 95924 осіб/день, а для туризму (коеф. 0,25) – 40022 осіб/день (табл. 2).

**Табл. 2. Рекреаційно-ємнісний потенціал Буковинських Карпат та Передкарпаття, осіб/день**

| Назва району   | Максимальна рекреаційна ємність, осіб /день |              | Рекреаційна ємність угідь для масового відпочинку, осіб/день |              | Рекреаційна ємність угідь для туризму, осіб/день |              |
|----------------|---------------------------------------------|--------------|--------------------------------------------------------------|--------------|--------------------------------------------------|--------------|
|                | ліси                                        | луки         | ліси                                                         | луки         | ліси                                             | луки         |
| Путильський    | 46284                                       | 28144        | 27770                                                        | 16886        | 11571                                            | 7036         |
| Вижницький     | 31022                                       | 11122        | 18613                                                        | 6673         | 7756                                             | 2781         |
| Сторожинецький | 25344                                       | 4116         | 15206                                                        | 2469         | 6336                                             | 1029         |
| Глибоцький     | 6214                                        | 1834         | 3728                                                         | 1100         | 1554                                             | 459          |
| Герцаївський   | 4342                                        | 1642         | 2605                                                         | 877          | 1086                                             | 411          |
| <b>Разом</b>   | <b>113206</b>                               | <b>46858</b> | <b>67922</b>                                                 | <b>28005</b> | <b>28303</b>                                     | <b>11719</b> |

У наведених розрахунках враховано розвиток зеленого туризму, що має в регіоні значні перспективи, однак його можливості тісно пов'язані з фінансово-економічним станом населення і слабким розвитком інфраструктури, здатної забезпечити привабливість регіону для сторонніх відвідувачів та рекреантів. Тут у контексті забезпечення сталого туризму розвитку впритул стикаються екологічні та економічні інтереси і проблеми. Проте високий туристсько-рекреаційний потенціал Буковинських Карпат і Передкарпаття нівелює окремі проблеми, створює особливості і привабливість краю, особливо у розвитку екстремального туризму [4].

**Висновки.** Туристсько-рекреаційний потенціал Буковинських Карпат і Передкарпаття є значним, проте до останнього часу його використовували неефективно не повною мірою. Стрижневою рекреаційною віссю регіону є Вижницький національний природний парк і прилеглі унікальні території, де нині спостерігається активність у придбанні земельних ділянок та будівництві малих рекреаційних об'єктів. Великі перспективи має розвиток зеленого туризму, який не потребує серйозних обсягів інвестицій і доступний для більшості населення. Це, насамперед, стосується Путильського, Вижницького, Сторожинецького районів, а також Глибоцького та Герцаївського районів – де немає суцільної розораності ландшафтів і зберігається досить високий їх контраст та наявність історико-архітектурних пам'яток. Слабкий розвиток дорожньої інфраструктури стримує залучення значних інвестицій у створення великих туристсько-рекреаційних комплексів. Проте в разі удосконалення та активної реалізації місцевою владою Програми розвитку туризму у Чернівецькій області, особливо в частині розвитку інфраструктури, процес рекреаційного освоєння регіону набуде темпів, що відповідає природно-рекреаційному потенціалу регіону.

## Література

1. Бучко Ж.І. Можливості і перспективи використання та збереження естетичних якостей ландшафтів Чернівецької області// Наук. записки Вінницького ДПУ. – Вінниця: Вінницький ДПУ. – 2003, вип. 5. – С. 115-119.
2. Горб К.М. Натуральність ландшафту як фактор заповідання: нові концептуальні та методичні засади// Феномен ландшафту: частини – ціле – все: Зб. наук. праць. – К.: Б.в., 2004. – С. 118-123.
3. Данілова О, Бойко І. Екологічні проблеми рекреаційного лісокористування у Чернівецькій області// Ландшафти та геоекологічні проблеми Дністровсько-Прутського регіону: Матер. міжнар. наук. конф. – Чернівці, 2005. – С. 20-22.
4. Екологічний паспорт Чернівецької області. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – 96 с.
5. Концепція збереження біологічного різноманіття України/ Затв. Постановою КМУ № 439 від 12.05.1997 р. – К., 1997. – 28 с.
6. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження природних комплексів і об'єктів у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом. Схвалені Науково-технічною радою Державної служби заповідної справи Мінекоресурсів України 9 грудня 2003 р.
7. Рамкова Конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат// Зб. законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища –10-тий т. – Чернівці: Зелена Буковина, 2004. – С. 311-315.
8. Сівак В.К. Проблеми оптимального використання природоохоронних територій у Чернівецькій області// Наук. вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць: Географія. – Чернівці: Рута. – 2006, вип. 318. – С. 166-173.
9. Солодкий В.Д. Екосистемний підхід у лісокористуванні. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 56 с.
10. Солодкий В.Д., Лавров В.В. Ефективні підходи до формування екомережі Чернівецької області// Агроекологічний журнал. – К.: НАУ. – 2008, № 1 – С. 13-17.
11. Солодкий В.Д. Ліси – ключові території екомережі Буковини// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, серія: біологія. – 2008, № 2. – С. 132-136.
12. Фурдичко О.І., Бондаренко Б.Д. Про інформаційне і правове забезпечення екотуризму в Карпатах з врахуванням поліфункціональної ролі лісових територій та соціально-економічних проблем регіону// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ, 2001, вип. 10.1. – С. 38-46.

УДК 504.06:330.101

Доц. С.Є. Шутка, канд. екон. наук –  
НЛТУ України, м. Львів

## ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Охарактеризовано становлення екологічного аудиту в період реформування економіки України і особливості його проведення.

**Ключові слова:** екологічний аудит, екологічний менеджмент, система екологічного аудиту, суб'єкти екологічного аудиту, реформування економіки.

*Assoc. prof. S.Ye. Shytka – NUFWT of Ukraine, L'viv*

## Features of introduction of ecological audit are in the period of reformation of economy of Ukraine

Ecological audit becoming is described in economy reformation period of Ukraine and feature of his leadthrough.